

NOU 2008:4 “Fra ord til handling.
Bekjempelse av voldtekt krever handling.”
– Hva er gjennomført?

Av Stud.jur Sobia Muzzafar, Mirella Rekha Hoel, Irsa Fatima Iqbal og Henriette Christoffersen, saksbehandlere i JURK 2011/2012.

Rapporten har sitt utspring i innspill fra politisk rådgiver i Amnesty International Norge, Patricia Kaatee, samt juridisk rådgiver Lene Løvdal og daglig leder Gunhild Vehusheia fra JURK.

Vi vil rette en takk til alle informanter som har vært behjelpelig med å svare på spørsmål, og til deltakerne i debatten JURK arrangerte ved markeringen av FNs internasjonale dag for avskaffelse av vold mot kvinner 25. november 2011.

Innhold

INNLEDNING	1
OPPSUMMERING AV FUNNENE.....	2
GENERELT.....	3
FOREBYGGENDE TILTAK MOT VOLDTEKT	3
UNGDOM – TILTAK I SKOLENE	3
ANDRE TILTAK	4
RETTSAPPARATETS BEHANDLING AV VOLDTEKTSSAKER.....	6
HJELPETILTAK ETTER VOLDTEKT	9
DEBATT I FORBINDELSE MED FNS INTERNASJONALE DAG FOR AVSKAFFELSE AV VOLD MOT KVINNER.	14
KILDER.....	15

Innledning

Voldtekt er noe som rammer store deler av befolkningen, både de som berøres direkte og indirekte. Indirekte både i form av pårørende og i form av kvinner som begrenser sin bevegelsesfrihet som følge av frykt for overgrep. Skadevirkningene etter slike overgrep er alvorlige og langvarige for de som rammes.

I 2008 la et utvalg av eksperter oppnevnt av regjeringen etter to års arbeid fram utredningen NOU 2008:4 "Fra ord til handling" – Bekjempelse av voldtekt krever handling. De fremsatte en rekke forslag til tiltak for å bekjempe voldtekt. Men har disse forslagene blitt fulgt opp av regjeringen? Det var dette vi ville undersøke med denne rapporten.

Vi har konsentrert oss om følgende kapitler i utredningen: Kapittel 7 om forebyggende tiltak, kapittel 8 om rettsapparatets behandling av voldtekter, og kapittel 9 om hjelpetiltak etter voldtekt. Vi har beholdt temaoverskriftene i vår rapport. JURK sin prosjektgruppe har vært i kontakt med en rekke fagpersoner og etater for å kartlegge hva som faktisk er gjennomført av tiltakene, kildene finner du til slutt i rapporten.

Blant informantene vi har vært i kontakt med i forbindelse med rapporten, har vi også fått vite at enkelte tiltak nå er under planlegging. Samtidig er erfaringene så langt at selv om ting planlegges, følges de ikke opp med de nødvendige bevilgningene eller prioriteringene. Derfor har vi valgt å kun se på dagens realiteter.

Oppsummering av funnene

Politiet mottok i 2011 1077 voldtektsanmeldelser. I snitt utgjør det nesten tre anmeldelser om dagen. Over en femårsperiode er økningen av anmeldte seksualforbrytelser på over 22,1 prosent, og siden 2010 har disse økt med over 7,5 prosent. Det viser ferske tall fra politiets straffesaksregister.¹

Lite har skjedd med hensyn til forebygging av voldtekt. Verken forskning eller undervisning har blitt gitt noen ny og klar prioritering fra offentlig hold, noe som er svært viktig om man skal bekjempe dette samfunnsproblemet.

Når det gjelder rettsapparatets håndtering av voldtektssaker, er det gjort noe mer. Likevel ser vi mangelfull gjennomføring på flere områder. Halvparten av sakene som kommer til retten ender fortsatt med frifinnelse, blant annet på grunn av kjønnsstereotype forestillinger om kjønn og seksualitet blant både lagmenn og jurymedlemmer. Det må iverksettes flere konkrete tiltak for å bedre både etterforskning og den generelle kunnskap om feltet i rettsapparatet.

Mye handler også om store svakheter ved selve bevisinnhentingene ved mange av landets overgrepsmottak. Disse er av svært varierende kvalitet, og ikke alle kan gi overgrepssatte et tilpasset behandlingstilbud. Vi ser et behov for å lovfeste retten til mottak, for å sikre at voldtatte får det samme tilbudet over hele landet. Bevissikring kan klart prioriteres høyere da dette kan være helt avgjørende for en eventuell domfellelse.

Med hensyn til hjelpetiltak etter voldtekt, ser vi et behov for flere rådgivningskontorer for kriminalitetsofre, og sikring av et gratis helsetilbud til ofre. Det er viktig at ofre får den hjelp og veiledning som skal til for å redusere skadevirkningene etter en voldtekt.

I kjølvannet av det store fokuset på voldtekt som utspilte seg i media i 2011, så vi at det ble satt i verk en del enkelttiltak i privat regi. Også det offentlige iverksatte en del hastetiltak. Således kan vi si at mediefokuset har hatt noen positive ringvirkninger, og fokuset har gitt oss alle en unik mulighet til å bringe dette samfunnsproblemet inn på dagsorden.

På tross av det store fokuset er det likevel for få av voldtektsutvalgets oppfordringer som er gjennomført fra offentlig hold, og JURK anser at det fortsatt et stort behov for konkrete og stabile tiltak fra norske myndigheters. JURK stiller seg bak utredningens tittel, «Fra ord til handling», og krever konkrete handlinger fremfor fagre ord fra norske myndigheters side.

¹ <http://nrk.no/nyheter/norge/1.7948662> lest 31. januar 2012.

Generelle tiltak

Utvalget anbefaler å kartlegge omfanget av voldtekt.

Ikke gjennomført.

I 2009 lovte nå avgåtte justisminister Storberget å iverksette en omfangsundersøkelse som skulle skaffe kunnskap om det faktiske omfanget av voldtekt i Norge. I tilsvaret "Har fulgt opp Voldtekstutvalget" (Ny Tid 11.november) opplyste Storberget at en omfangsundersøkelse var "på trappene". Amnesty International har imidlertid fått opplyst fra ansvarlig forskningsinstitusjon at det ikke skal gjennomføres noen omfangsundersøkelse om voldtekt. Det skal derimot gjennomføres en undersøkelse om vold i nære relasjoner, som skal ha noen tilleggs spørsmål om voldtekt. Spørreundersøkelsen som ligger til grunn for denne er i tillegg utsatt i flere omganger, og vil nå etter planen tidligst gjennomføres neste vår.

Forebyggende tiltak mot voldtekt

Kapittel 7 i NOU 2008:4 – et utvalg.

Ungdom – tiltak i skolene

Utvalget foreslår at temaet seksuelle overgrep skal inngå i læringsplanen i kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL), hovedområdet filosofi og etikk i grunnskolen og videregående opplæring. Tiltaket må videre føres i det foreslåtte RLE-faget (religion, livssyn, etikk).

Delvis gjennomført.

Det er kun i grunnskolen at kunnskapsdepartementet har pålagte og definerte krav til seksualundervisning. Det er utarbeidet et ressurshefte til hjelp i undervisning i grunnskolen, men det er opp til den enkelte lærer om de vil ta denne i bruk.

Utvalget foreslår at det forebyggende arbeidet knyttet til bruk av mobiltelefon og internett bør integreres i alle fag der man bruker disse hjelpemidlene.

Ikke gjennomført.

Kunnskapsdepartementet forteller oss da at det finnes relevant informasjon om dette på nettsidene. De har ikke noe videre informasjon om dette.

Utvalget foreslår at helsesøster bør kunne nås via SMS eller e-post utenom de faste kontortidene på hver enkelt skole.

Ikke gjennomført.

Vi spurte helsedirektoratet om dette. De henviste oss en NOU fra 1994:8, som er en NOU om kompetanseutvikling for psykisk utviklingshemmede.

Andre tiltak

Utvalget foreslår at temaet voldtekt eksplisitt tas inn i rammeplanene for aktuelle grunn- og videreutdanning på høyskolene. Kunnskapsdepartementet bør, med hjemmel i lov om universitet og høyskoler, vurdere å gripe inn ovenfor utdanningsinstitusjonene for å styrke dette spesielle fagområdet.

Delvis gjennomført.

Det er fastsatt krav til læringsutbytte for de nye grunnskolelærerutdannelsene (1-10. Trinn). Dette omfatter kunnskap om barn i vanskelig situasjoner, og om barnerettigheter i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv. Det er videre et forskriftfestet krav at den ferdige kandidaten kan samarbeide med foresatte og faglige instanser om å identifisere behov hos elevene og iverksette nødvendige tiltak.

Utvalget foreslår å tilrettelegge en nettportal hvor man kan få informasjon om overgrep, hvor man har mulighet til å drøfte spørsmål knyttet til sex og grenseoverskridelse, og hvor man kan komme i kontakt med bistandsadvokat.

Delvis gjennomført.

Spørsmålet ble stilt til BufDir, som forklarte at de ikke kjenner til noen nettsted med funksjoner som er beskrevet i spørsmålet. Men, BufDir forteller de selv driver et nettsted som heter www.ung.no, hvor ungdom kan sende inn spørsmål, og få svar fra fagpersoner, også når det gjelder spørsmål om voldtekt.

Utvalget foreslår at det settes av mer midler til utvikling av og systematisk forskning på primærforebyggende tiltak

”Primærforebygging innebærer å sette inn tiltak for å hindre volden før den oppstår. Dette omfatter generelle tiltak rettet mot hele befolkningen. Virkemidlene kan være alt fra påvirkning til påbud. Eksempler er opplysnings- og holdningskampanjer, overvåkning, lovregulering.”

Ikke gjennomført.

Etter å ha vært i kontakt med sentrale personer innenfor det aktuelle forskningsfeltet, har vi ikke kommet i kontakt med noen som kan bekrefte at dette er gjennomført.

”Fra et forebyggende synspunkt synes tiltak rettet mot etablerte eller potensielle overgripere særlig rasjonelt. Det finnes imidlertid ikke sikker kunnskap om årsaker til at noen personer begår voldtekt. Forskningen gir ikke noe grunnlag for å tegne et entydig bilde av overgripere, bortsett fra at de fleste er menn.”

Utvalget foreslår at forskning om sedelighetsdømte må styrkes. Det bør opprettes egne behandlingsgrupper for sedelighetsdømte i hver kriminalomsorgsregion. For å sikre en enhetlig og koordinert forskningsinnsats på nasjonalt plan foreslås at en forskningsenhet får forskningsoppdraget.

Ikke gjennomført.

Etter å ha vært i kontakt med sentrale personer innenfor det aktuelle forskningsfeltet, har vi ikke kommet i kontakt med noen som kan bekrefte at dette er gjennomført.

Rettsapparatets behandling av voldtektssaker

NOU 2008:4 Kapittel 8

“At sakene er krevende og samtidig får så store konsekvenser, både for de berørte og samfunnet generelt, tilsier at politiet må håndtere anmeldelser av voldtekt med maksimal innsats og faglig presisjon. Til tross for at politiet i en rekke saker tilfredsstillende en slik standard, er utvalgets hovedinntrykk at politiet ikke gir voldtektssaker den prioritet og oppmerksomhet som sakens alvor tilsier.”

Utvalget foreslår at det iverksettes forskning rettet inn mot omfanget av korrekt henlagte voldtektsanmeldelser.

Ikke gjennomført.

Etter å ha vært i kontakt med sentrale personer innenfor det aktuelle forskningsfeltet, har ikke JURK funnet noe informasjon som tyder på at dette er gjennomført.

“Generelt kan fornærmede oppleve det som belastende å måtte avgi forklaring og å bli stilt spørsmål om private detaljer i retten.”

“Retten kan imidlertid sørge for at utspørringen av siktede skjer på en så lempelig måte som mulig, uten at dette går ut over siktetes forsvarer.”

Utvalget foreslår at det tas inn opplæring om skadevirkningene etter voldtekt i de kurs, deriblant innføringskurset, som dommere gjennomgår.

Ikke gjennomført.

Det finnes ikke opplæring om dette i innføringskurset for dommere. Det finnes heller ikke noe kurs i form av etterutdanning for dommere, som tar for seg skadevirkningene etter voldtekt.

Utvalget foreslår at det må bli tatt obligatoriske opptak (enten video- eller lydopptak) av avhørene som gjøres i en politisak, både av tiltalte og fornærmede

Gjennomført.

Det følger av riksadvokatens retningslinjer fra 16.oktober 2009 at det skal i alminnelighet tas lyd- og bilde avhør av forklaringene til siktede, fornærmede og sentrale vitner i saker om seksuelle overgrep, dette omfatter også voldtektssaker.

Utvalget foreslår at det opprettes et nasjonalt spesialorgan i politiet for arbeidet, SEPOL

Delvis gjennomført

Utvalget kom med et forslag om å opprette Politiets sentrale enhet mot seksualisert vold, SEPOL. Utvalget legger frem at det trengs reelle endringer, og disse kan bare skje hvis vi får nye administrative og strukturelle endringer.

Funksjonen til SEPOL skal være at de er tilgjengelige for alle politidistrikter 24 timer i døgnet. Det skal være en obligatorisk innrapportering hver gang de kommer inn en voldtektsanmeldelse. De skal også videreutvikle og ivareta fagmiljøet også for saker som vold i nære relasjoner, seksuelle overgrep mot barn, tvangsekteskap, trafficking og kjønnslemleste.

Det er blitt opprettet en avdeling innenfor Kripos² som skal fungere som SEPOL. Forslaget er ikke gjennomført, men blitt brukt som bakgrunn for opprettelsen av avdelingen. Det er fra 2012 12 ansatte i enheten. De er fortsatt ikke tilgjengelige for alle politidistrikter 24 timer i døgnet, og grunnet manglende ressurser har de begrensede muligheter for å videreutvikle og ivareta fagmiljøet omkring voldtekt, vold i nære relasjoner, seksuelle overgrep mot barn, tvangsekteskap, trafficking og kjønnslemleste.

Utvalget foreslår at hvert politidistrikt har et team med en taktisk og teknisk etterforsker, samt en jurist med utdanning og kompetanse innenfor saker om seksuelle overgrep.

Delvis gjennomført.

Forslaget er omdiskutert, da Politidirektoratet mente at gjennomføring at dette ville føre til at man mister fleksibiliteten i distriktene. De mente også at det er mange områder som må prioriteres, det ville være svært ressurskrevende hvis man skulle opprette et team på hvert felt.

Det er etablert en koordinatorordning for området vold i nære relasjoner, og samtlige politidistrikter skal ha en (familievolds-/SO-) koordinator i full stilling. Dette er fortsatt ikke fullstendig gjennomført, jf. JURK rapport nr 55 (2011): Familievoldskoordinator – fungerer ordningen? av Marte Johansen.

Det tilligger politimesteren i det enkelte politidistrikt å organisere virksomheten slik det er mest hensiktsmessig, ut fra vurderinger knyttet til krav om særskilt kompetanse, tilgjengelige ressurser, saksmengde og lignende. Med dette utgangspunkt er arbeidet innen

² Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet (Kripas) er en nasjonal politietat under Justis- og beredskapsdepartementet.

familievolds- og seksuelle overgrepssaker organisert på noe ulik måte fra sted til sted. I enkelte av de større byene/politidistriktene er det etablerte faste interne team, avsnitt eller grupper, spesielt dedikert til etterforskning av familievoldssaker og/eller seksuelle overgrep.

Utvalget foreslår at det fastsettes formelle krav til etterforskere som skal gjennomføre sentrale avhør i saken.

Ikke gjennomført.

Politietterforskere skal få tilleggsutdanning, hvis de skal gjennomføre avhør i seksuelle overgrepssaker.

Det er ikke stilt noen formellekrav til etterforskere, men det skal være minst én person i hvert distrikt med kompetanse på disse sakene. SO- Familievoldskoordinatorerne er forutsatt å besitte særskilt og oppdatert kompetanse innen fagfeltet. Alle politidistrikter har politiutdannede ansatte som kan/skal kunne foreta avhør.

Riksadvokaten var skeptisk til forslaget blant annet på grunn av de praktiske utfordringene som dette vil medføre spesielt i distriktene.

Utvalget foreslår at det iverksettes kompetansehevende tiltak for politijurister og statsadvokater.

Gjennomført

Det er blant annet holdt et fagseminar for landets politiadvokater og statsadvokater i samarbeid med Politidirektoratet våren 2009, om etterforskning, bevisvurdering og irettføring av voldtektssaker. Tidligere er det, som kjent, opprettet to utredningsgrupper som har avgitt sine rapporter henholdsvis 15. mars 2007 og 26. april 2000 om kvaliteten av påtalemyndighetens arbeid i disse sakene (rapport 1/2007 "En undersøkelse av kvaliteten på påtalevedtak i voldtektssaker som har endt med frifinnelse m.v." og rapport nr. 2/2000 "En undersøkelse av politiets og påtalemyndighetens behandling av voldtektssaker).

Det er ikke gitt ut noe eget rundskriv om behandlingen av voldtektssaker, men riksadvokaten utgir årlige mål og prioriteringsrundskriv, som fra tid til annen inneholder opplysninger om, eller direktiver for, behandlingen av slike saker. Det er også utarbeidet en såkalt "dreiebok" for behandlingen av voldtektssaker, som er tilgjengelig for politiets og påtalemyndighetens tjenestemenn på politiets elektroniske fagportal, KODE. Den inneholder meget detaljerte råd om de forskjellige stadier i slike saker.

Hjelpetiltak etter voldtekt

Utvalget foreslår at rådgivningskontorene for kriminalitetsofre (RKK) utvider sitt virkeområde og får som oppgave å gå inn i en støttefunksjon for voldtektsofre, og bistår den voldtatte ut fra den enkeltes behov. Rådgivningskontorene må utvides til å få landsdekkende støttefunksjon, der spesialtilpasset støtte ytes offeret uavhengig om saken er anmeldt. Ikke minst er det viktig at kontorene kan ivareta behovene til voldtatte med spesielle behov

Ikke gjennomført.

Spesialtilpasningen av støtte til ulike grupper er i noen grad gjennomført, men begrenses sterkt av at rådgivningskontorene fortsatt i praksis ikke er landsdekkende.

Rådgivningskontoret for kriminalitetsofre gir råd og veiledning til alle kriminalitetsofre. De hjelper blant annet til med å søke om voldsoffererstatning. Rådgiverne kan også fungere som støtte mens en rettssak pågår, for eksempel kan de bidra med støttesamtaler.

Rådgivningskontoret har 14 kontorer i Norge. Det forekommer ofte at en person blir henvist til rådgivningskontoret som ligger nærmest. Det kan imidlertid foreligge avstander som kan føre til vanskeligheter i forhold til å få den samme kontakten med offeret. For eksempel er rådgivningskontoret i Bergen også for de som bor i Sogn og Fjordane.

Etter samtale med enkelte rådgivningskontorer har JURK fått informasjon om at de ikke har utvidet sitt virkeområde etter at NOU 2008:4 ble publisert. Det har dermed ikke forekommet noen endringer i rådgivningskontorenes praksis etter at denne ble publisert.

En aktuell sak behøver ikke være anmeldt for at rådgivningskontorene kan bidra til hjelp. Personen må være utsatt for kriminell handling. På den annen side finnes det konkrete tiltak som krever anmeldelse, for eksempel søknad om voldsoffererstatning.

Det finnes ikke egne tiltak for voldtatte med spesielle behov. Men man prøver å legge til rette for at alle får et likeverdig tilbud. Dersom offeret er funksjonshemmet, kan man dra på hjemmebesøk. Hvis de har med etniske minoriteter å gjøre, kan man skaffe tolk slik at informasjonen gis på andre språk.

Utvalget framhever at oppbygging av kompetanse hos personell i overgrepsmottakene, herunder rettsmedisinsk kompetanse og bred traume- og samarbeidskompetanse, må skje kontinuerlig og sikres langsiktig finansiering

Delvis gjennomført.

Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin tilbyr årlig grunnkurs, videregående kurs i rettsmedisin og kurs om vold i nære relasjoner. Dette er tilbud, men ikke noe som er pålagt. Det mangler imidlertid lokal veiledning i forhold til det psykososiale arbeidet og det rettsmedisinske arbeid. I praksis ser man at det er sterkt varierende kompetanse hos de ulike overgrepsmottakene.

Undervisningen har fokus på traumer. I akuttsituasjonen anses det å være rimelig ivaretatt. Oppfølgingen er variabel, ikke alle mottak har tilstrekkelig dagbemanning for samtale/formidling av time annet sted. Dette har videre en sammenheng med spørsmålet nedenfor, som omhandler finansiering.

Utvalget foreslår at det blir opprettet en nasjonal finansieringsordning som sikrer at overgrepsmottakene får dekket sine reelle utgifter i tilknytning til beredskap og drift, inkludert arbeid knyttet til å utarbeide erklæringer

Ikke gjennomført.

”I dag bestemmer de enkelte kommuner hvor mye midler de vil bruke på overgrepsmottak. Hvis mottakene var forskriftsfestet og det forelå beskrevne minstestandarder for disse, må kommunene sørge for å oppfylle dette. Men det mangler også sentral finansiering av det rettsmedisinske arbeidet, dette er det mest kostnadskrevenne, men i motsetning til helsehjelpen finansieres ikke dette gjennom sentrale ordninger.”

Utvalget foreslår innføring av kvalifikasjonskrav for leger som utfører rettsmedisinske undersøkelser i forbindelse med voldtektssaker

Ikke gjennomført.

Det er mulig å få kursbevis for gjennomførte kurs, men det stilles ingen formelle krav til leger som utfører rettsmedisinske undersøkelser. Det er ingen formelle krav om spesialkompetanse som stilles til legene som tar imot ofrene på landets overgrepsmottak. Det er mange leger som mangler kunnskap om psykologiske, sosiale og medisinske forhold ved

overgrep, og om den akutte psykososiale ivaretagelsen av pasientene. Det er et stort problem at innhenting av bevismaterialet er for dårlig i mesteparten av landet. Mange leger klarer ikke rapportere tilfredsstillende om overgrepsspor og skader de finner på pasienten. Dette har også blitt sterkt kritisert i media januar 2012.

Utvalget foreslår at det etableres et overordnet statlig rettsmedisinsk fagorgan som kan bidra til å kvalitetssikre arbeidet i mottakene

Ikke gjennomført.

“Den rettsmedisinske kommisjon kvalitetssikrer legeerklæringer avgitt i straffesaker. Man har også ønsket et annet overordnet fagorgan, et kontaktforum for helse og justismyndigheter slik man har i Sverige (Råttsmedicinalverket). Lokal samhandling kan løses i samarbeid med lokalt politi, men hvis man vil fremme prinsipielle problemstillinger som bør løses av overordnede helse- og justismyndigheter, må man gå tjenestevei. For eksempel må mottakene kommunisere gjennom helsedirektorat/helsedepartement, også i spørsmål som er mest relevant for justissiden.”

Utvalget foreslår at det utarbeides en veileder for det psykososiale arbeidet med voldtatte og for å styrke samarbeidet om de voldtatte

Ikke gjennomført.

“Det står svært lite om psykososialt arbeid i den eksisterende veileder for overgrepsmottakene som kom i 2007, det ble der anbefalt en egen veileder for oppfølging ble utarbeidet. Halvparten av mottakene yter en eller annen form for oppfølging. Mottakene i Bergen og Trondheim har tilknyttet psykiatrisk sykepleier, Oslo og Drammen har sosionomer som gir samtaletilbud. Mange mottak samarbeider med annet primærhelsetjenestetilbud, fastleger, krisehjelp. Ved behov henvises det til psykiatrisk spesialisthelsetjeneste.”

Utvalget foreslår at hjelp, knyttet til mottaket og oppfølging av voldtekter, skal være kostnadsfritt for offeret. Herunder foreslår utvalget at utgifter til psykolog eller psykiater utover akutfasen dekkes i inntil ett år fra slik behandling starter og uavhengig av om hjelpen ytes av det offentlige eller av spesialist uten avtale.

Delvis gjennomført.

All hjelp er gratis i mottakene. Dersom man imidlertid blir henvist til spesialisthelsetjenesten må offeret betale en egenandel selv. Ventetiden hos psykologer med refusjonsavtale er ofte svært lang, og de som i mellomtiden finner seg en annen terapeut uten en slik avtale må betale alt av egen lomme. I praksis er det slik at voldtektsopfrene, de aller fleste unge kvinner med dårlig råd, svært ofte fremdeles må betale selv for langsiktig behandling.

Utvalget foreslår at sporsikringsmaterialet oppbevares i seks måneder. Ansvaret og praktiske forhold vedrørende lagring må avklares.

Gjennomført.

De fleste mottak oppbevarer materialet rundt seks til ni måneder, nøkkelordet her er oppbevaringsplass.

Utvalget forslår at overgrepsmottakene blir organisert slik at hele eller deler av resepsjonen er fysisk adskilt fra resten av lokalet, eller ved andre egnede arrangementer

Ikke gjennomført.

Dette er ikke gjennomført hos noen av de overgrepsmottak JURK har vært i kontakt med.

Utvalget foreslår at man innreder avhørsrom med fastmontert opptaksutstyr for politiet ved samtlige overgrepsmottak

Ikke gjennomført.

Det finnes ikke en nøyaktig oversikt, men egne avhørsrom er ikke vanlig. Hvis politiet ønsker å snakke med en utsatt på mottaket, benytter de seg av rom som er tilgjengelige der og da.

“Gode løsninger krever godt samarbeid mellom justis- og helsemyndigheter.”

Utvalget foreslår at det etableres et kontaktforum mellom justis- og helsemyndigheter, forankret i Justisdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet.

Ikke gjennomført.

Det avholdes ikke systematiske møter mellom departementene om dette. Møtene avtales ad hoc.

Utvalget understreker at mottakene skal ta imot alle voldtatte, også når overgrepet ligger tilbake i tid

Delvis gjennomført.

“Det følger av Helsedirektoratets veileder at mottakene også skal ta imot eldre saker, men det er ikke kartlagt hvordan dette håndteres ved alle mottak. Man bør ta i mot henvendelsen, ta rede på hva som har skjedd, kartlegge hjelpebehov og gi nødvendig hjelp/henvisse videre etter behov.”

Det finnes 23 overgrepsmottak i Norge. JURK har vært i kontakt med fire overgrepsmottak, hvorav ett ikke tar imot voldtatte hvor overgrepet ligger lenger tilbake i tid enn tre døgn. Det er grunn til å anta at dette gjelder flere steder.

Debatt i forbindelse med FNs internasjonale dag for avskaffelse av vold mot kvinner.

JURK har tradisjon for å markere FNs internasjonale dag for avskaffelse av vold mot kvinner. 25. november 2011 arrangerte vi debatten *"Voldtektsbølgen - har myndighetene sviktet eller er kvinner i Norge ansvarsløse?"*

Ordstyrer:

Hannah Helseth, sosiolog, skribent og forfatter

I panelet:

Lisa Arntzen, leder av Aksjon mot voldtekt, samfunnsdebattant, sosionomstudent og blogger; Patricia Kaatee, politisk rådgiver i Amnesty International Norge med kvinners rettigheter som spesialfelt; Kari-Janne Lid, leder av sedelighetsavsnittet ved Oslo politidistrikt; Akhtar Chaudhry, stortingsrepresentant for SV, fjerde visepresident på Stortinget, og medlem av Justiskomiteen; og Kari Kjønås Kjos, stortingsrepresentant for FrP og medlem av Helse- og omsorgskomiteen

Det kom frem mange gode forslag og innspill under debatten, både fra panelet og fra salen. Innledningsvis oppfordret ordstyrer panelet til å komme opp med ett konkret forslag til hva som bør gjøres for å bekjempe voldtekt. Vi har valgt å oppsummere debatten nedenfor med hovedvekt på tiltakene som paneldeltagerne vurderte som de viktigste.

Det ble under debatten etterlyst mer engasjement fra menn. Menn kan ha innflytelse overfor noen som voldtar, og har således et viktig ansvar. Når det gjaldt politiarbeid ble viktigheten av mer forebyggende politiarbeid nevnt, samt høyere kvalitet på etterforskningen og akseptabel fremdrift i etterforskningsarbeidet. Det ble diskutert om skjenkekontrollen og skjenketidene kan skjerpes inn, og om dette kan medføre at vi får mer ressurser til etterforskningsarbeid. Det ble pekt på behovet for mer forskning, og videre på behovet for mer kunnskap om omfanget av voldtekt. Det ble understreket at holdningsskapende arbeid bør prioriteres. Videre ble det nevnt at det bør formidles kunnskap om skadevirkningene etter voldtekt allerede i barnehagen, samt at jenter tidlig må lære at de bestemmer over sin egen kropp. Et annet stort problem som ble nevnt er at de færreste overgripere blir dømt, og dette innebærer at det i dag nærmest er reell straffrihet for voldtekt.

Det kan etter debatten konkluderes med at det er mye som kan gjøres for å bekjempe voldtekt, men at det i realiteten ofte blir mer ord enn handling.

KILDER

Helle Nesvold, Fagansvarlig på Overgrepsmottaket i Oslo. Samtale 28.11.11.

Cecilie Theresa Hagemann, Fagansvarlig i overgrepsmottaket kvinne-barn-senteret. Samtale 01.12.11.

Merethe Bergan Svendsen. Fagansvarlig overgrepsmottaket i Harstad. Samtale 02.12.11.

Fagansvarlig ved et voldtektsmottak i en av landets største byer. Samtale 02.12.11.

Arne Blindheim, rådgiver for rådgivningskontoret for kriminalitetsofre i Oslo. Samtale 07.12.11.

Harald Budal, rådgiver for rådgivningskontoret for kriminalitetsofre i Bergen. Samtale 12.12.11.

Hege Theodorsen, rådgiver for rådgivningskontoret for kriminalitetsofre Tromsø. Samtale 07.12.11.

<http://www.aftenposten.no/helse/--Jeg-har-sett-rapporter-som-er-noe-handskrevet-rabbel-6743476.html#.TxlQGCOvX9Y>, skrevet av Mona W. Claussen, lest av JURK den 25.01.12.

Ingvild Hoel fra politidirektoratet, e-post datert 13.12.2011

Anders Blix Gundersen fra Riksadvokaten, e-post datert 20.12.2011

Karin Steenstrup fra Kunnskapsdepartementet

Flere samtaler med Patricia Kaatee, politisk rådgiver i Amnesty International Norge, med kvinners rettigheter som spesialfelt

Elisabeth Lund, Justis- og beredskapsdepartementet

Patricia Kaatee, En varslet krise. Kronikk i Ny Tid 4.11.2011.

<http://www.nytid.no/meninger/artikler/20111111/en-varslet-krise/>

Justisminister Knut Storberget, Har fulgt opp voldtektsutvalget, tilsvar til Patricia Kaatee i Ny Tid 11.11.2011

http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/aktuelt/taler_og_artikler/ministeren/justisminister_knut_storberget/2011/har-fulgt-opp-voldtektsutvalget.html?id=662951

Patricia Kaatee, Sterk retorikk, svak gjennomføring. Tilsvar til Knut Storberget i Ny Tid 18.11.2011, <http://blogg.amnesty.no/uncategorized/sterk-retorikk-svak-gjennomforing/>

Patricia Kaatee, *Fra ord til handling*, <http://blogg.amnesty.no/uncategorized/fra-ord-til-handling/>

Kari Berget, *avdelingsdirektør enhet for kompetanseutvikling i Domstoladministrasjonen.*

Hannah Helseth, *sosiolog, skribent og samfunnsdebattant*

Thore Langfelt, *spesialist i klinisk psykologi og klinisk sexologi ved IKST, Institutt for klinisk sexologi*

Marianne Sæthre, *forsker ved Politihøgskolen*

Endre Reksten, *leder for forskningsavdelingen ved politihøgskolen*

Politiet mottok i snitt tre voldtektsanmeldelser daglig i fjor, av Kristine Hirsti.

<http://nrk.no/nyheter/norge/1.7948662> lest 30.1.2012.

Vibeke Voldte – Marienlyst Skole

Karin Steensrup – Kunnskapsdepartementet

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet v/ Astrid Klev m.fl.

Kristin Rødland Buick, Voldtekt på vent, <http://www.amnesty.no/aktuelt/flere-nyheter/voldtekt-p%C3%A5-vent>